

Sygn. akt II Ka 39/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie Wydział II Karny w składzie:

Przewodniczący: SSO Marta Krajewska - Drozd

Sędziowie: SSO Marzena Ossolińska-Pleş

SSO Mariusz Sztorc (spr.)

Protokolant: protokolant Małgorzata Dąbek

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Rzeszowie - Marty Steciak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 marca 2016 r.

sprawy M. K. (1) oskarżonej o przestępstwo z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 12 kk

M. K. (2) oskarżonego o przestępstwo z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 12 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżyciela publicznego i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego,

od wyroku Sądu Rejonowego w Łąncucie

z dnia 5 listopada 2015 r., sygnatura akt II K 105/15

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Łąncucie do ponownego rozpoznania.

SSO Marta Krajewska – Drozd

SSO Marzena Ossolińska-Pleş SSO Mariusz Sztorc

Sygn. akt II Ka 39/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 listopada 2015r. sygn. akt II K 105/15 Sąd Rejonowy w Łąncucie uniewinnił:

1. **M. K. (1)** od zarzutu tego, że w okresie od 17 sierpnia 2011 roku do 22 sierpnia 2011 roku w M., woj. (...) działając w krótkich odstępach czasu, w celu wykonania z góry powziętego zamiaru i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, prowadząc działalność gospodarczą pod nazwą (...) M. K. (1) z siedzibą w R. dokonała zakupu towarów w postaci oleju napędowego w firmie STACJA PALIW (...) S. W. (1) z siedzibą w M. na podstawie faktur VAT z odroczonym terminem płatności, a to:

nr (...) z dnia 17.08.2011 r. na kwotę 5.032,35 zł,

nr (...) z dnia 22.08.2011 r. na kwotę 3.985,20 zł,

nie mając zamiaru wywiązania się z zaciągniętych zobowiązań, a także wiedząc, iż nie będzie w stanie dokonać zapłaty ze względu na sytuację finansową prowadzonej przez siebie firmy, a w szczególności przez to, że nie dysponowała środkami i możliwościami pozwalającymi na uregulowanie tych zobowiązań doprowadziła S. W. (1), prowadzącego

działalność gospodarczą pod nazwą (...) S. W. (1) w M. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 9.017,55 zł, tj. przestępstwa z art.286§1kk w zw. z art.12 kk

2. **M. K. (2)** od zarzutu tego, że w okresie od 27 września 2012 roku do 4 lipca 2013 roku, w M., woj. (...), działając w krótkich odstępach czasu, w celu wykonania z góry powziętego zamiaru i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, prowadząc działalność gospodarczą pod nazwą F. P.H.U. (...) z siedzibą w S. dokonał zakupu towarów w postaci oleju napędowego w firmie STACJA PALIW (...) S. W. (1) z siedzibą w M. na podstawie faktur VAT z odroczonym terminem płatności, a to:

nr (...) z dnia 27 września 2012 r. na kwotę 4.307,50 zł,

nr (...) z dnia 29 listopada 2012 r. na kwotę 3.718,77 zł,

nr (...) z dnia 30 listopada 2012 r. na kwotę 2.081,49 zł,

nr (...) z dnia 4 grudnia 2012 r. na kwotę 1.710,46 zł,

nr (...) z dnia 4 maja 2013 r. na kwotę 3.261,64 zł,

nr (...) z dnia 27 maja 2013 r. na kwotę 2.650,65 zł,

nr (...) z dnia 8 czerwca 2013 r. na kwotę 1.171,70 zł,

nr (...) z dnia 20 czerwca 2013 r. na kwotę 1.150,39 zł,

nr (...) z dnia 20 czerwca 2013 r. na kwotę 1.131,76 zł,

nr (...) z dnia 21 czerwca 2013 r. na kwotę 1.437,99 zł,

nr (...) z dnia 27 czerwca 2013 r. na kwotę 1.335,90 zł,

nr (...) z dnia 4 lipca 2013 r. na kwotę 2.881,05 zł,

nie mając zamiaru wywiązania się z zaciąganych zobowiązań, a także wiedząc, iż nie będzie w stanie dokonać zapłaty ze względu na sytuację finansową prowadzonej przez siebie firmy, a w szczególności niespłacone wymagalne zaległości, prowadzoną egzekucję komorniczą, brak możliwości finansowych i środków pieniężnych doprowadził w ten sposób S. W. (1) prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą STACJA PALIW (...) S. W. (1) w M. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 26.859,30 zł, tj. przestępstwa z art.286 § 1kk w zw. z art.12 kk.

Na podstawie art.632 pkt 2 kpk kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.

Ponadto zasądził od Skarbu Państwa na rzecz:

- oskarżonej M. K. (1) kwotę 684,00 zł (sześćset osiemdziesiąt cztery złote),

- oskarżonego M. K. (2) kwotę 684,00 zł (sześćset osiemdziesiąt cztery złote),

tytułem zwrotu kosztów wyłożonego wynagrodzenia obrońcy adw. B. K., za obronę w niniejszej sprawie.

Apelację od powyższego wyroku złożył oskarżyciel publiczny i pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego.

Oskarżyciel publiczny zaskarżył wyrok w całości i zarzucił:

1. błędną, wykraczającą poza ramy swobodny określonej przepisem art. 7 kpk ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, poprzez oparcie ustalonego stanu faktycznego jedynie na fragmentach zeznań pokrzywdzonego i niezasadne przyjęcie, iż bezsprzecznie pokrzywdzony miał pełną świadomość, że oskarżeni mają kłopoty

finansowe i sytuacja, która powstała nie była dla niego zaskoczeniem, a co za tym idzie nie było w sprawie jego błędnego wyobrażenia o rzeczywistym stanie rzeczy w zakresie sytuacji majątkowej oskarżonych, co w konsekwencji doprowadziło do uniewinnienia oskarżonych, podczas gdy właściwa ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego w świetle całokształtu okoliczności sprawy przemawia za uznaniem, iż oskarżeni popełnili zarzucane im czyny,

2. błędną, wykraczającą poza ramy swobody określonej przepisem art. 7 kpk ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, poprzez bezkrytyczne danie wiary wyjaśnieniom oskarżonych i na treści ich wyjaśnień ustalenie stanu faktycznego, który wbrew twierdzeniom Sądu I instancji nie koresponduje z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, w tym w szczególności z treścią zalegającej sprawie pisemnej opinii biegłego sądowego z zakresu finansów i rachunkowości, który we wnioskach końcowych jednoznacznie wskazał, iż obydwój oskarżeni dokonując zakupu paliwa u pokrzywdzonego nie dysponowali możliwościami finansowymi i środkami pieniężnymi pozwalającymi na uregulowanie tych zobowiązań w ustalonych terminach, co w konsekwencji doprowadziło do uniewinnienia oskarżonych, podczas gdy właściwa ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego w świetle całokształtu okoliczności sprawy przemawia za uznaniem, iż oskarżeni popełnili zarzucaniem czyny.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Z kolei pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wyrokowi zarzucił :

1/ obrazę przepisów postępowania, a w szczególności:

- art. 4 kpk przez rozważenie w sprawie tylko okoliczności przemawiających zdaniem Sądu na korzyść oskarżonych, a których faktycznie w sprawie brak oraz pominięcie całkowicie przez Sąd I instancji okoliczności przemawiających na niekorzyść oskarżonych,

- art. 7 kpk przez przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów przy ocenie stanu faktycznego związanym z zakupem przez oskarżonych paliwa w stacji paliw prowadzonej przez oskarżyciela posiłkowego i całkowicie błędne przyjęcie, że pokrzywdzony znał sytuację finansową oskarżonych i sprzedając im w dalszym ciągu paliwo udzielił im kredytu kupieckiego, co pozostaje w zupełnej sprzeczności ze stanem zadłużenia oskarżonych, jakie mieli w okresie przed zakupem paliwa w 2012 r. z tytułu zaciągniętych kredytów i zeznaniami pokrzywdzonego,

- art. 92 kpk przez nie uwzględnienie w podstawie zaskarżonego orzeczenia wszystkich okoliczności ujawnionych w postępowaniu, a mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a w szczególności dokumentów związanych ze stanem zadłużenia oskarżonych k. 44-46, 54-200, 401-440, 415-511, 531, 603, 606, 608, 611,

- art. 424 §1 pkt 1 kpk przez brak wskazania w uzasadnieniu wyroku czy Sąd

I instancji dowodom związanym z prowadzoną przeciwko oskarżonym egzekucją komorniczą dał wiarę czy też nie, co ma istotne znaczenie w sprawie związanej z zarzuconym czynem,

2/ błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku polegający na przyjęciu przez Sąd I instancji, że pokrzywdzony S. W. (1) wiedział o sytuacji finansowej oskarżonych przed 2012 r., w związku z czym wg. oceny Sądu oskarżeni nie oszukali go przy zakupie paliwa, co pozostaje w zupełnej sprzeczności ze wskazanymi wyżej dokumentami, z których wynika niezbicie, że stan zadłużenia oskarżonych przed 2012 r. wynosił już kwotę ponad 406000,00 zł.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Łańcucie do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego, jako części kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje są zasadne, o ile skutkują uchynieniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Rejonowy uniewinniając oskarżonych od zarzutu popełnienia przez każdego z nich przestępstwa z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 12 kk skoncentrował swoją uwagę na długoletnim okresie współpracy gospodarczej pomiędzy oskarżonymi, a pokrzywdzonym i w wyniku swoich ustaleń przyjął, że nie doszło do oszustwa, ale do nie wywiązywania się ze zobowiązania o charakterze cywilnoprawnym. Sąd I instancji podniósł, że oskarżeni płacili pokrzywdzonemu S. W. (2) na bieżąco za zakupione paliwo, a gdy ich sytuacja uległa pogorszeniu zapłata następowała z opóźnieniem. S. W. (1) według ustaleń Sądu Rejonowego sytuację tę akceptował i model postępowania, że oskarżeni płacili mu gotówką za zaległe faktury i wówczas dokonywał kolejnej sprzedaży paliwa z odroczonym terminem płatności. Miał zatem pełną świadomość, że oskarżeni mają kłopoty finansowe i zalegają mu z zapłatą za kolejne faktury. Dobrowolnie zezwolił na powstanie długu kupieckiego. Jego wiedza i doświadczenie z prowadzonej działalności gospodarczej musiało uświadamiać mu sytuację finansową każdego z oskarżonych. Z tego względu sam ryzykował, że zapłata nie nastąpi (k. 722-723).

Sąd I instancji nie dostrzegł, że z przepisu art. 286 § 1 kk nie wynika wymóg, aby zamiar popełnienia tego przestępstwa musiał istnieć od początku współpracy gospodarczej stron, a zatem już w chwili zawierania umowy. Możliwe jest powstanie takiego zamiaru w trakcie realizowania umowy. W rozpatrywanej sprawie zarzut dotyczy przecież zaprzestania płatności za usługi pokrzywdzonego, które dostarczane były w określonych przedziałach czasowych, za które zapłata miała następować w formie odroczonego terminu płatności. Często zdarza się, że umowa – jeżeli np. dotyczy stałej współpracy – jest przez pewien okres wykonywana w sposób właściwy przez jej strony, a problemy zaczynają się dopiero po upływie pewnego, czasem nawet długiego okresu. W takiej sytuacji nie sposób byłoby przyjąć (wykazać), że sprawca już w momencie zawierania umowy miał zamiar niewywiązania się z niej, choć miało to nastąpić dopiero po upływie dłuższego czasu. Z art. 286 § 1 kk wynika, że istotne znaczenie ma dokonanie niekorzystnego rozporządzenia mieniem. Pojęcie to nie musi być tożsame z całą umową, lecz z konkretną czynnością prawną, która stanowi rozporządzenie mieniem. Może zatem być tak, że umowa i przebieg współpracy gospodarczej jako całość nie są tożsame z niekorzystnym rozporządzeniem mieniem, jest nim natomiast tylko konkretna czynność wynikająca z realizacji umowy, na przykład wydanie części towaru, za który sprawca nie zapłacił, czy – jak w niniejszej sprawie – pobranie kolejnych partii paliwa od pokrzywdzonego i zaniechanie za nie zapłaty. Dla dokonania oceny karnoprawnej konieczne więc niekiedy może być „rozbicie” całej umowy na poszczególne, wynikające z niej zobowiązania, z których tylko niektóre stanowić będą niekorzystne rozporządzenie mieniem (por. wyrok SA w Krakowie z dnia 24 stycznia 2013 r. sygn. akt AKa 250/12). W takim zakresie Sąd Rejonowy nie poczynił wystarczających ustaleń przyjmując, że stan faktyczny w sprawie oparty jest na zgodnych i uzupełniających się zeznaniach pokrzywdzonego S. W. (1) oraz wyjaśnieniach oskarżonych M. K. (1) i M. K. (2). Tymczasem w sprawie tak nie jest. Sąd I instancji odnotowuje w uzasadnieniu, że „w pewnym okresie S. W. (1) zauważył, że nie następuje zapłata. Dochodziło do tankowań, pod różnymi pretekstami i obietnicami, ale do zapłaty nie dochodziło” (k. 720). Sąd Rejonowy tego wątku dowodowego jednak nie pogłębia, a tym samym traci możliwość badania w jaki sposób oskarżeni przekonywali pokrzywdzonego do wydawania im bez natychmiastowej zapłaty kolejnych partii paliwa. Należało ustalić jaką treść miały owe „preteksty i obietnice”, o których zeznaje pokrzywdzony. Pamiętać bowiem należy, że jak wynika z opinii biegłego, którą Sąd I instancji uznał w całości za wiarygodną, oskarżeni byli w okresie objętym zarzutami w sytuacji finansowej, która nie pozwalała na uregulowanie zobowiązań wobec pokrzywdzonego w ustalonych terminach. Treść opinii, a czego Sąd Rejonowy nie wyjaśnił, może prowadzić także do wniosku, że możliwość uregulowania tych zobowiązań już wówczas w ogóle nie istniała. W tych okolicznościach bez zbadania argumentacji oraz sposobu zachowania, które przejawiali oskarżeni wobec pokrzywdzonego S. W. (1) w chwili zarzucanych im czynów, przyjęcie że to sam pokrzywdzony świadomie zaryzykował możliwość braku zapłaty za wydane paliwo i prowadził przez to działanie na swoją szkodę jest przedwczesne. W tym zakresie postępowanie dowodowe zawiera luki, które wymagają wypełnienia. W ocenie okoliczności sprawy pamiętać należy, że działanie sprawcy polegające na złożeniu zamówienia na dostawę towaru z odroczonym terminem płatności, określonym w fakturze, przy istnieniu już w momencie złożenia tego zamówienia lub w momencie pobrania towaru z zamiarem niedotrzymania terminu zapłaty i odłożenia go na czas bliżej nieokreślony oraz uzależnienia go od ewentualnego powodzenia inwestycji, może stanowić doprowadzenie do niekorzystnego

rozporządzenia mieniem za pomocą wprowadzenia w błąd, a zatem wyczerpywać znamiona przestępstwa z art. 286 § 1 kk (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 28 lutego 1995 r. sygn. akt II AKr 2/95, Prokuratura i prawo z 1995 r. Nr 9 poz. 22).

Z powyższych względów Sąd Okręgowy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

W ponownym postępowaniu rzeczą Sądu Rejonowego będzie zbadanie wszystkich dowodów od nowa z uwzględnieniem powyżej wyrażonych wskazań. Ustaleniom należy poddać wszystkie etapy zachowania stron w trakcie realizacji poszczególnych czynności prawnych w kwestii nie tylko ich prawnego znaczenia, ale także aspektu ekonomicznego z punktu widzenia możliwości przypisania każdemu z oskarżonych zamiaru doprowadzenia pokrzywdzonego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem lub zaprzeczenia powstania takiej możliwości. Dopiero postępowanie dowodowe przeprowadzone zgodnie z przedstawionymi tu wskazaniem powinno doprowadzić do wydania prawidłowego wyroku w sprawie.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku na podstawie art. 437 § 2 kpk, 444 kpk, 456 kpk.

SSO Marzena Ossolińska-Płes SSO Marta Krajewska-Drozd SSO Mariusz Sztorc